

Poezia Vechiului Testament, locul pe care îl ocupa în acest domeniu

Teologia este regina tuturor științelor fiindcă cuprinsul ei e cea mai sublimă taină ce se poate cugeta și posedă siguranța cea mai mare, deoarece își trage originea din lumina științei divine. Iar sufletul teologiei este cunoașterea Sfintei Scripturi, care, conform doctrinei Sfintei noastre Biserici, este primul izvor al Revelației Divine. Dar mai ales din Sfânta Scriptură teologul trebuie să evidențieze cuprinsul și sensul învățaturii Cuvântului divin. Potrivit Sfinților Părinți, Sfânta Scriptură formează tezaurul nesfârșit al adevărilor dumnezeiești, chiar o putem asemăna cu o mină de aur, al cărei avuții sunt mai prețioase decât tot aurul, un paradis renumit prin florile cele mai plăcute și fructele cele mai delicioase, care ar desfăta și ar hrăni sufletul nostru.

De aceea Fericitul Augustin, recomandă ca fiecare să citească neîncetat cărțile Vechiului și Noului Testament tocmai pentru reîmprospătarea credinței și spre întărirea nădejdi. Biserica a rânduit ca acest tezaur prețios să nu rămână neglijat. Ea recomandă ca Sfânta Scriptură să fie citită integral de către slujitorii altarului, teologi, credincioși, dar explicarea și interpretarea acesteia să fie făcută în cadrul Bisericii, pentru a-I pregăti și îndruma pe credincioși către Ierusalimul cel Ceresc, adică Împărăția Cerurilor.

Teologia Vechiului Testament, înseamnă prezența lui Dumnezeu în lumea credincioșilor prin împlinirea voii lui Dumnezeu, prin credință tare dar și statornică și fapte bune, căci „cheia de boltă a întregului edificiu al teologiei este viața”¹

Cărțile canonice ale Vechiului Testament cuprind : scrieri istorice, profetice, didactico-poetice. Cărțile scrise sub această formă poetică sunt următoarele: „, Psalmii, Cartea Proverbelor, Cartea Iov, Cântarea Cântărilor, Ecclesiastul și Plângerile lui Ieremia”²

După o scurtă introducere lirică, cu caractere general cântată de Cor.(I,1-4) poetul ne arată pe Israel, la ieșirea din Egipt. Fiindcă mireasa lui Israel a fost necredincioasă față de Dumnezeul ei, ea a fost pedepsită de egipteni. Scăpând din robia egipteană merge în pustie ca să caute pe Iahve, păstorul ei, care va face legământ cu ea și o va lua-o de soție (I, 5-8). Ea primește legea (I, 9-11) după care Dumnezeu stabilește locuința sa în cortul sfânt (I-16, II-7). În următoarele două capitole vedem cum Iahve dă poruncă evreilor să iasă din pustie ca să intre în Palestina (II, 8-17) unde vor nimici pe cananeeni, chiar dacă arca sfântă este smulsă de filistenii (III,1) Israel o regăsește și este strămutată cu mare alai în templul lui Solomon (III, 9-11). Acestea sunt evenimentele prezentate pe scurt prin care a trecut poporul evreu.

Partea a doua, capitolele (V-2, VIII-14) arată cum Israel a fost necredincios, Ierusalimul este dărâmat, poporul evreu ajungând să fie cucerit de unele popoare mai puternice. Mireasa infidelă, cuprinsă de durere, pornește să-și caute mirele cerându-l de la neamuri (V, 10-16). Iahve îi dă harul și o face iar frumoasă cum a fost (VI, 4-10) primind harul, mireasa se va întoarce în Palestina fiind sărbătorită de neamuri (VI-11, VII-6). Dar mireasa primește de la Iahve iarăși întreaga sa iubire (7-11) dar ea se roagă să fie însoțită de El și în Palestina (12-14) și ar mai vrea să vadă pe dumnezeiescul său Mire, ajungând pentru ea „ca un frate” (8,1-4). După ce se întoarce din exil, Iahve o așează din nou în Ierusalim și în templu, cerându-i o credință nepieritoare.

Așadar putem observa că, Israel fiind o națiune profund religioasă este evident că acest poem care cântă raporturile istorice ale lui Iahve cu poporul Israel „este nu numai o operă religioasă dar și națională; la fel ca toate poemele naționale, Cântarea Cântărilor este scrisă întru slava neamurilor”,³

¹ Pr.Prof.Dr. Nicolae Neaga – Mitropolia Olteniei, pag.186

² Studiul Vechiului Testament – Manual pentru Instituțiile Teologice, E.I.B.M.B.O.R. București, 1985, Pag.324

Sfinții părinți și scriitorii bisericești au considerat întotdeauna acest poem drept izvor de taine și de progresivă descoperire spirituală. Multe din imaginile și situațiile descrise au fost înțelese și apropiate de realitățile mistice din Biserica Mântuitorului care este o continuare a Bisericii Vechiului Testament. Dacă ideea vechilor exegeți evrei, considerând acest poem o multiplă alegorie, care preamărește legătura dintre Iahve și Israel, nu trebuie trecută cu vederea niciodată că sub toate întâmplările, ipostazele durerile și zburciunile poporului lui Israel stau ascunse simbolic și proferic, caracterele, evenimentele și gloria noului Israel inaugurat de Hristos și de Biserica creștină.

Datorită sublimității acestei opere, unii oameni de artă au încercat să evidențieze însemnătatea scenică a acestei cărți, promovând ideea punerii ei în scenele teatrale; deși toți părinții bisericești n-au avut această idee, cum că „Cântarea Cântărilor a fost scrisă pentru scenă”⁴

În „Cântarea Cântărilor” există o unitate organică deplină și vie a ideii fundamentale, care se desfășoară în tot cuprinsul ei: să apere această unitate a cărții împotriva acestor artiști și a acelor partizani care spun că această carte ar reprezenta un șir întreg de fragmente fără legătură. Unitatea și integritatea cărții se dovedește indiscutabil din următoarele date: prin unitatea persoanelor care sunt în lucrare; nu numai persoanele principale - mirele și mireasa, Solomon și Salomeea, dar și persoanele secundare, cum ar fi ficele Ierusalimului, sunt prezentate în toate părțile cărții cu aceleași caractere, tendințe și țeluri.

Deși exegeții ortodocși acceptă cuprinsul general al cărții, totuși cu privire la determinarea formală a ei nu există înțelegere între ei divergențele fiind destul de pronunțate cu privire la „împărțirea Cântării care depinde de descrierea formei și a cuprinsului”⁵

În final, atât Sfinții Părinți cât și aproape toți cei care au comentat această carte au admis că cuprinsul cântării este unirea mistică a lui Iisus Hristos cu Biserica Sa.

Locul pe care-l ocupă cartea „Cântarea Cântărilor” în Sfânta Scriptură

„Cântarea Cântărilor” a pus multe probleme, atât exegeților Vechilor Testament cât și celor ai Noului Testament, dar și a celor care, dealungul timpurilor, au fost preocupați de această carte, cauza fiind sublimitatea ei cât și modul în care tratează cuprinsul său datorită acestor fapte, pentru care au existat foarte multe controverse cu privire la locul pe care-l ocupă această lucrare în Sfânta Scriptură. Din toate scrierile, atât a exegeților și a Sfinților Părinți cât și a renumiților profesori, care au combătut cu multă vehemență toate criticile adresate acestei cărți și au scris studii din care ni se relatează că această lucrare „cuprinde un loc cu totul deosebit între cărțile Sfintei Scripturi, datorită profunzimii cât și a interpretării alegorice, adică a legăturii dintre Iahve și poporul lui Israel, din Vechiul Testament, iar în Noul Testament legătura dintre Iisus Hristos și Biserica”⁶.

Din cuprinsul acestei cărți putem observa cănu este amintit „numele de Dumnezeu, de revelație, de sfințenie, de iubire transfigurată”⁷ ci, dimpotrivă, totul se pare că se desfășoară, într-un univers al erosului, ceea ce I-a făcut pe foarte mulți care au studiat această carte să afirme că este doar un epitalan, o scenă teatrală, iar în zilele noastre Petru Creția îi dă acestei cărți „o interpretare profană”⁸.

Pentru cei care n-au înțeles în profunzime această carte, textul este uneori atât de laic încât pentru unii care au studiat-o au avut rețineri dar și unele îndoieli considerând „Cântarea Cântărilor” pur și simplu o carte laică.³³⁹ chiar dacă cele două personaje principale, mirele și mireasa, străbat întregul poem în ipostaze diferite: de dorință, de căutare, de șoaptă, strigăt, apropiere, dar cu toate acestea nu există nimic întinat, nimic care să atenuze frumusețea și demnitatea ființei umane.

³ P.Join „Le Cantique des Cantiques”, p. 10-11

⁴ Comentariu- Patriarhul Nicodim Munteanu

⁵ Prof. Dr. Vasile Tarnavschi, Cernăuți, 1928

⁶ Ibidem

⁷ Biblia sau Sfânta Scriptură, Traducere, note și comentarii de I.P.S. Bartolomeu Anania, ediția jubiliară a Sfântului Sinod București, 2001

⁸ Petru Creția „Cântarea Cântărilor” tradusă și comentată ed. Humanitas, 1995, pg. 8

⁹ I.P.S. Antonie Plămădeală, „Cântarea Cântărilor” 3000 de ani de frumusețe, Sibiu, 2000, pg. 110

Iată, deci, că există multe oăpinii referitoare la această carte, fiind înțeleasă în mod diferit, așa încât mulți și-au pus înrebarea: ce caută această carte în Biblie? Din moment ce nu este amintit numele de Dumnezeu și alte cuvinte din care să reiasă că este o carte sfântă.

Din toate documentele și scrierile pe care le mai avem nu se știe exact când anume a fost introdusă „Cântarea Cântărilor” în canonul Vechiului Testament. Desigur că decizia n-a fost ușoară și după cum am mai amintit n-au lipsit nici controversese. Dar, odată ce a fost introdusă în canon, ea și-a menținut locul ei aparte, din generație în generație, înlăturându-se ideea că ar fi o operă profană, acordându-I-se creditul de a fi o carte inspirată care trebuie citită și interpretată alegoric

Poziția cărții în Canonul iudaic

Părerile cu privire la cuvântul „canon” sunt împărțite, după unii autori provenind de la ebraicul : (cone) care înseamnă, în sens propriu, măsurători sau îndreptar iar în sens figurat înseamnă model sau normă. În Sfânta Scriptură se cuprind : „rânduielele, normele de viață creștinească, atât pentru credință cât și pentru morală”¹⁰, totalitatea învățăturii biblice se numește canon așa cum afirmă Sfântul Irineu, Origen, Sfântul Ioan Gură de Aur și alți scriitori bisericești care au adus o contribuție importantă pentru păstrarea canonului biblic. Dar în zilele noastre prin canon înțelegem lista cărților declarate de Biserică drept cărți de îndreptare creștinească și inspirate, aceste cărți numindu-se canonice. Cărțile se numesc canonice, normative pentru viața creștinească pentru că sunt de origine dumnezeiască și sunt scrise sunt inspirația Duhului Sfânt.¹¹

În privința canonului iudaic din informațiile pe care le Avem din acest domeniu reiese faptul că din istoria canonului iudaic și biblic în general a fost de scurtă durată, au trecut mulți ani până s-a făcut deosebire între cărțile inspirate și operele literaturii profane.

Profesorul Vasile Tarnavschi, într-un studiu al său, ne relatează unele informații referitoare la fixarea canonului Vechiului testament, cum tradiția iudaică arată că Sinagoga cea mare, adică un colegiu de 120 de membrii care să fi fost instituit în anul 444 î.Hr. și care să fi existat 250 de ani „Ar fi fost autoritatea ce a fixat canonul Vechiului Testament.”¹²

Toate cărțile de origine divină, care au fost încredințate poporului iudeu, au fost adunate și păstrate într-un loc de către persoane cu autoritate în acest domeniu. Aceste persoane care au adunat, au păstrat și s-au îngrijit de aceste cărți, au fost preoții iar locul de păstrare a fost Templul , partea cea mai sfântă „Sfânta Sfintelor, alături de Chivotul Legii”.¹³ Primele colecții care s-au păstrat au fost cărțile lui Moise adică Pentateuhul, acest fapt relatându-l Sfânta Scriptură în Deuteronom – 31, 26 „Luați cartea aceasta și o puneți lângă Chivotul Legământului Domnului Dumnezeului vostru ca să-ți fie mărturi împotriva Ta”

Cărțile scrise mai târziu s-au păstrat în același loc împreună cu cele istorice, cele ale profeților mari dar și cele din grupa cărților didactico-poetice, din care face parte și „Cântarea Cântărilor” .

Din cele prezentate observăm că aceste cărți acnonice sunt păstrate într-un loc cu totul special, ceva ce ne face să înțelegem că aceste cărți de origine divină au fost păstrate cu multă sfințenie de către iudei tocmai datorită faptului că aceste cărți conțin Cuvântul lui Dumnezeu.

„Cântarea Cântărilor” fiind înțeleasă în diferite moduri și-a păstrat această poziție de a fi o carte canonică „chiar dacă textul se pare a fi laic”¹⁴, ceea ce ar fi trebuit să ducă la excluderea cărții din canonul iudaic. Fără îndoială că pomenim de canonul cărților sfinte, a acestei cărți, care se datorează aceluși înalt înțeles religios a conținutului său și care i se dă numai de interpretarea alegorică a ei.

Există și unele mărturii istorice conform cărora : „Ezdra a încheiat canonul iudaic”¹⁵. De o importanță deosebită sunt cuvintele scriitorului iudeu Iosif Flaviu în lucrarea sa : „Contra Apionem” (I, 8) unde spune că „Iudeii timpului venerază douăzecișidouă de cărți sfinte pe care el le împarte în patru categorii: cinci cărți ale lui moise, treisprezece cărți ale Profeților și patru cărți care cuprind laude pentru Dumnezeu și reguli morale pentru oameni, acestea din urmă fac parte din grupa cărților

¹⁰ Studiul Vechiului Testament – Manual pentru Institutele Teologice

¹² Prof.Dr. Vasile Tarnavschi

¹³ Studiul Vechiului Testament – Manual pentru Institutele Teologice

¹⁴ Antonie Plămădeală - „Cântarea Cântărilor” – 300 de ani de frumusețe

¹⁵ Studiul Vechiului Testament – Manual pentru Studiile Teologice

didactico-poetice. La acestea mai adaugă patra categorie care spune el că nu merită aceeași credință cu cele dinainte”.¹⁶

O altă mărturie foarte importantă cu privire la poziția cărții la canonul iudaic ne relatează tradiția iudaică, printre multe discuții de către unii rabini care au vrut să excludă din rândul cărților inspirate unele cărți care au trebuit să fie în canonul iudaic cum sunt: „Cântarea Cântărilor, Iezechiel, Ecleziastul, arată indirect că au fost în canon, altfel nu aveau de unde să fie scoase”.¹⁷

Dar această mărturie rămâne fără argument și este o părere greșită a rabinelor despre punerea în canon a acestor cărți dar mai ales „Cântarea Cântărilor” fiindcă alcătuirii canonului „Cântarea Cântărilor” Vechiului Testament pentru punerea în canon a acestei cărți se pun două condiții indispensabile – conținutul religios și sfințenia, întemeiată pe inspirația divină. Aceste două condiții arată înaltul sens al cărții, le satisface pe deplin, după cum afirmă Rabi Achiba „Ferească Dumnezeu, nimeni în Israel n-a vorbit contra faptului că „Cântarea Cântărilor” spurcă mâinile căci toată lumea nu poate prețui cât acea zi în care i-a fost dată lui Israel „Cântarea Cântărilor” căci toate cărțile sunt sfinte iar „Cântarea Cântărilor” este sacrosantă”.¹⁸

Cu acest canon al iudeilor este în deplin acord și canonul Bisericii Ortodoxe cum s-a stabilit de sfinții părinți și prin hotărârile sinoadelor. Așadar Biserica Ortodoxă recunoaște 39 de cărți canonice ale Vechiului Testament pe care le au și azi iudeii în canonul lor.

Poziția cărții în Canonul creștin

Cărțile Vechiului Testament au fost citate dar și recunoscute de Mântuitorul Hristos, Sfinții Apostoli, care formează scriptic Vechiului Testament, care cuprinde cele 39 de cărți, care se aflau în posesia Sinagogii și care se utilizau de către iudei ca fiind drept colecția de cărți cu origine divină. În multe locuri în Noul Testament se fac citiri din cărțile canonice din Vechiului Testament și din cărțile necanonice, spre exemplu textul de la Matei (6,14) ar fi citat din Isus Sirah 28,3 : „Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel Ceresc” (Mt.6,14) „Omul care ține mânie împotriva omului cum poate să ceară de la Dumnezeu tămăduire ?” (Is.Sir.28,3).

Biserica creștină care ia locul Sinagogii a preluat de la aceasta întreg tezaurul Scripturii ei „Scriptură pe care a cunoscut-o, a citit-o și a aprobat-o Însuși Mântuitorul și Sfinții Apoastoli”.¹⁹ Deci, se poate spune că Scriptura Vechiului Testament a Bisericii creștine nu poate fi alta decât cea a Sinagogii din timpul Mântuitorului și a Sfinților Apostoli. Problema canonului și-a avut epoca sa de evoluție, astfel Mântuitorul și Sfinții Apostoli, după cum am amintit au folosit toate din Vechiului Testament.

Din toate documentele și studiile rămase despre stabilirea canonului cărților canonice s-a stabilit definitiv în secolul al IV-lea. Până ce s-a stabilit definitiv „Atât părinții apostolici cât și scriitorii bisericești într-o toată s-au conformat cu părerea Sfinților Apostoli, a cărților canonice”.²⁰

Primul autor bisericesc care ne redă catalogul cărților canonice este apologetul Meliton, Episcop de Sardes. El face o călătorie în Orient, tocmai pentru a se orienta în privința extensiunii canonului Vechiului Testament, ca să ia cunoștință cu credința bisericii de acolo care cunoaște foarte bine tradiția Mântuitorului și a Sfinților Apostoli. Rezultatul cercetărilor făcute, îl face cunoscut fratelui său Onisin într-o scrisoare care a păstrat-o Eusebiu de Cezareea în Istoria sa Bisericească. În textul acestei scrisori sunt relatate, cărțile Vechiului Testament: Pentateuhul, Isus Navi, Judecători, Ruth, Patru Cărți ale Regilor, I, II Paralipomena, Psalmii lui David, ale lui Solomon: Pildele și Înțelepciunea, Ecleziastul, Cântarea Cântărilor, Iov, Isaia, Daniel, Ezechel, Cei doisprezece Profeți într-o Carte și Ezdra”.²¹

Un rol deosebit de important în perioada primară a creștinismului, când și-au făcut apariția primele erezii, dar și unele probleme ale unele cărți ale Scripturii l-a avut Sinodul din Laodiceea din anul 360, care în Canonul 59 hotărăște ca în biserică să se facă citiri numai din cărțile canonice,

¹⁶ Ibidem, pg. 31

¹⁷ Ibidem, pg. 32

¹⁸ Fernard Conte „Cărțile Sfinte”, pg. 159

¹⁹ Studiul Vechiului Testament – manual pentru Istitutele Teologice, pg. 29

²⁰ Prof. Dr. Vasile Tarnavski „Istoria canonului în Biserica creștină”, Cernăuți, 1928, pg.46

²¹ Studiul Vechiului Testament, Manual pentru Istitutele Teologice, pg. 39.

întrebându-se aici întâia oară termenul de carte canonică”. Dar pentru evitarea oricărei interpretări echivoce, acest Sinod în canonul 60 redă atât numărul cât și lista cărților canonice și Sfântul Atanasie cel Mare, într-o epistolă a sa festivă pune la punct chestiunea mult controversată a canonului Vechiului Testament.

Așadar, din toate cele prezentate se poate constata că și Biserica creștină a preluat această carte împreună cu tot restul canonului biblic Vechi Testamentar, desigur că i s-a recunoscut „Cântării Cântărilor” același sens alegoric pe care l-au adoptat și vechii evrei. În schimb Părinții Bisericii, în scrierile lor, vor lărgi cadrele alegoriei, făcând trimitere la relațiile dintre Hristos și Biserica Sa, care, în mod profetic, a fost prefigurată în această carte²² chiar Sfântul Apostol Pavel însuși va defini relația dintre Iisus Hristos și Biserică drept o relație matrimonială (Efes. V, 25-29).

„Cântarea Cântărilor”, fiind o carte greu de înțeles, de aceea nu poate fi interpretată la voia întâmplării, totuși după cum am observat dealungul timpului, chiar și în creștinism și-a menținut poziția sa în canonul creștin, dar s-au ridicat unele voci care au încercat să-i dea un alt caracter cu totul diferit de cel iudeu și de cel creștin, tocmai datorită faptului că „În slujbele Bisericii Ortodoxe nu se întrebuițază texte din „Cântarea Cântărilor” dar în canoanele și slujbele, întocmite în cinstea Născătoarei de Dumnezeu, se întrebuițază expresii din această carte, ca de exemplu: „Izvor Pecetluit” „Grădina Încuiată” „Cât de Frumoasă Ești Tu și nici o pată nu este în Tine”²³ Iată deci că cei care au căutat să-i dea un alt caracter decât cel creștin rămân fără o argumentare clară. Și raporturile dintre „Cel Iubit” sau „Mire” și dintre „Cea Iubită” și „Mireasă” sunt raporturile legăturii harice și tainice dintre Iisus Hristos Dumnezeu și omenire sau Biserică, în care caz, după înțelesul Bisericii : „Cântarea Cântărilor” este cea mai înaltă prorocie despre Mesia, dar și o ilustrație istorică a lui Iisus Hristos, Celuia deja întrupat, înnoștat, care a și săvârșit opera de mântuire a neamului omenesc”²⁴.

Biserica Catolică în rânduiala slujbelor sale, de obicei, face citiri din „Cântarea Cântărilor” la sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu și anume la Nașterea ei la Buna Vestire și la Adormire, citește capitolul I al Cărții.

Însă au existat și voci care au considerat-o un imn de dragoste dintre două persoane iubite ceea ce a determinat să nu recunoască canonicitatea acestei cărți.

Ceea ce a salvat rămânerea în canon a „Cântării Cântărilor” sunt scrierile Sfinților Părinți care au avut o contribuție deosebit de importantă pentru Biserica noastră, iar abordările lor asupra cărții sunt cele mai aproape de adevăr deoarece înainte de a studia această enigmă au pus multă rugăciune, atât înainte de a o aborda cât și în timpul lucrării și cu siguranță au fost luminați de Duhul Sfânt care luminează și se sălășluiește în sufletul și în inima celor care-L caută pe Dumnezeu și se deschid Lui.

Aceste scrieri ale Sfinților Părinți, care s-au păstrat de-a lungul timpului și se păstrează și astăzi, au fost și sunt adevăratele izvoare pentru cei care au fost preocupați să studieze această capodoperă dar sunt și ziduri de apărare pentru toate interpretările venite din partea bisericilor protestante.

Abordarea făcută de Sfântul Grigorie de Nyssa va fi preluată de mistica și ascetica răsăriteană cu precizarea că în această angajare nupțială divino-umană nu e vorba de sufletul încă impur, bântuit de patimi, așa cum este cel în faze de despățimire ci este vorba cu totul de altceva „de cel ce a intrat în treapta superioară a contemplației mistuit acum de dorul cunoașterii supreme și al unirii desăfârșite”²⁵ astfel în acest sens „Cântarea Cântărilor” a fost considerată „drept izvor de taine” precum și unele „temeiuri duhovnicești care vor fi extrase din această carte de către diferiți părinți filocalici precum Maxim Mărturisitorul, Nichita Stithatul, Ioan Scărarul, Simeon Noul Teolog, Grigore Sinaitul”²⁶.

În concluzie, și Noul Testament tot alegoria i-a salvat rămânerea în cuprinsul Sfintei Scripturi dar de data aceasta n-a mai fost acceptat raportul dintre Dumnezeu și Israel ci raportul dintre Iisus Hristos și Biserică socotit ca o viziune profetică despre viitorul în care avea să vină Mesia, adică o prefigurare a Bisericii ca Mireasă a lui Iisus Hristos.

²² Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan „Cântarea Cântărilor – Frumusețe, Iubire, Puritate, Poezie”, Sibiu, 2001, pg. 122

²³ Ibidem, pg. 242

²⁴ Ibidem, pg. 242

²⁵ I.P.S. Bartolomeu Anania, pg. 486

²⁶ Ibidem, pg. 486

Desigur, este greu de precizat dacă toți acești exegeți au avut această convingere deplină. Dintre profesorii români Popescu- Mălăiești – o personalitate foarte importantă în teologia românească spune că : „e foarte posibil ca autorul să fi avut în mintea lui, luminată de Duhul Divin și această chestiune viitoare, adică venirea lui Mesia și întemeierea Bisericii.”²⁷

Profesorul Nicolae Neaga în studiul său din anul 1931 nu poate găsi nici el o altă explicație a prezenței acestei cărți în canonul biblic decât tot „alegoria cu conținut supranatural”²⁸

Indiferent cum a fost considerată această operă, trebuie precizată și tradiția Bisericii noastre care-i recunoaște un statut cu totul special, așa după cum ne relatează Origen, „nici unul dintre oamenii care s-au angajat în urcușul spre cântările din Sfânta Scriptură nu va fi în stare să se ridice până la „Cântarea Cântărilor”²⁹

Traduceri celebre ale „Cântării Cântărilor” în limba română

De-a lungul timpului diferite cărți ale Sfintei Scripturi (Psaltirea) precum și „Cântarea Cântărilor” a fost tradusă și tipărită dar s-a răspândit separat de celelalte cărți ale Scripturii. Din toate popoarele care au existat s-au ridicat personalități importante care au studiat, dar și tradus, aceste cărți în limba specifică neamului fiecărui popor . Și la noi, la români a fost tradusă, comentată și tipărită „Cântarea Cântărilor” atât de „Personalități ale vieții ecleziastice, culturale și literare precum : Pr.Prof. Dr. Nicolae Neaga, Pr. Vasile Radu și Scriitorul Gala Galaction, apoi Nicodim Munteanu – Patriarhul României, Ioan Alexandru, Petru Creția.”³⁰ Pe lângă aceste personalități, această carte a fost tradusă și tipărită în versuri de Iuliu Dragomirescu, Corneliu Moldovan, Emilian Păsculescu Orlea, Radu Cârnci, precum și I.P.S. Bartolomeu Anania.³¹

În spiritualitatea românească această sublimă scriere poetică a fost privită și prețuită ca o operă divino-umană în cuprinsul căreia se află idei izvorâte din mintea și simțirea unui geniu poetic, sublimat de lumina harului Duhului Sfânt. Așadar ni se înfățișează ca o scrisoare oarecum unică între celelalte cărți ale Bibliei dar care nu a fost despărțită niciodată de aceasta, chiar dacă a fost tradusă și de unele personalități literare și culturale.

Cele mai vechi studii pe care le mai avem este lucrarea lui Iuliu Dragomirescu apărută în anul 1904 este tradusă din ebraică și sunt redată versuri având opt Capitoare. Autorul a vrut să facă „o operă pioasă”³² și a rămas fidel interpretării presupusă chiar de Origen. În urma revizirii lucrării sale a lăsat tot forma ebraică și păstrează numerotarea strofelor românești făcând o paralelă cu stihurile ebraice. În ceea ce privește conținutul, această traducere nu diferă cu mult față de ultimele traduceri. Este și firesc în acea perioadă...?! Traducerea corespunde studiului evolutiv al limbii române în acea perioadă caracterizată printr-un lexic mai diminuat, un limbaj greoi și o topică specifică acelei perioade.

O altă traducere în limba română este lucrarea lui Corneliu Moldovan preluată după Biblie care este redată tot în versuri. Această lucrare nu este împărțită pe capitole ci este redată în versuri, iar textul nu este redat ca și în Biblie. Lecturând textul lucrării pare să fie cu totul diferit de cel din Biblie așa după cum autorul afirmă: „Am fost nevoit să adaug lucruri noi, potrivite cu armonia întregului, pentru a desluși și pune în lumină înțelesul versetelor din Biblie „³³

În concluzie Corneliu Moldovan spune despre „Cântarea Cântărilor” că este o poezie idilică a unei iubiri vesele și sănătoase pline de viață, tânără, așa cum nu se mai ivește astăzi, o iubire sălbatică și înflăcărată, fără fățarnicie și fără șovăire dar îndestulată de cea mai fragedă și îndestulată poezie.

Pentru Radu Cârnci „Cântarea Cântărilor” nu este doar un epitalam, o simplă orație de nuntă, ci altceva cu mult mai mult „un poem liric de o unică frumusețe și frăgezime de un dramatism simplu și luminos cu o evoluție nualțată și un final optimist, de o încredere în virtuțile iubirii atoacuprinzătoare” .

²⁷ Antonie Plămădeală, „Cântarea Cântărilor” – 300 de ani de Frumusețe, Sibiu, 2000, pg. 109

²⁸ Ibidem, pg. 110

²⁹ I.P.S. Bartolomeu Anania

³⁰ Ibidem, pg. 110

³¹ Ibidem, pg. 111

³² Iuliu Dragomirescu, „Cântarea Cântărilor”, Poemă ebraică, Bran, 1901

³³ Coreniu Moldovan, „Cântarea Cântărilor”, Prelucrare în Versuri după Biblie, Ed. Minerva, 1908

Pe lângă multele traduceri ale Bibliei care s-au și tipărit, în Biblia tipărită în anul 1914 textul unor cărți, dar mai ales a celor didactico-poetice „este destul de greu de redat”³⁴ de aceea s-au folosit texte românești existente care au la bază Septuaginta.

O traducere mai nouă dar și cea mai aproape de adevăr este traducerea făcută de preoții Vasile Radu și Gala Galaction care în ediția din anul 1934 a „Cântării Cântărilor” chiar în prefață în câteva pagini arată „ca fiind cea mai enigmatică din toată Biblia”,³⁵ dar a combătut toate părerile greșite care susțin că ar fi un poem de iubire profană folosind argumente cât mai clare, pe lângă acestea arătând că această carte „este scrisă întru slava neamurilor”³⁶ este considerată și izvor de taine și de o continuă descoperire spirituală. Cuprinsul cărții este redată în opt Capitole iar textul apropiat de cel al ultimei ediții a Bibliei.

Traducerea și comentariu făcut de Ioan Alexandru este relatat într-un studiu introductiv al Prof. Zoe Dumitrescu Bușulenga, unde arată importanța literară și frumusețea poetică propriu-zisă a „Cântării Cântărilor”, grațioasa poveste de iubire dintre regele Solomon și Salomita este una din cele mai vechi pastorale din istoria literaturii universale, păstrând în vechea ei structură toată prospețime și spontaneitatea mișcării unor suflete care se cheamă, se găsesc, se pierd dar se regăsesc după înaltele legi nescrise ale dragostei.

În această carte vorbindu-se despre iubirea ipostaziată într-o lume a unui moment istoric, a unei societăți, în haina liricii vechilor evrei, privirea aceasta asupra iubirii se duce dincolo de aspectele ei imediate ca și privirea aruncată asupra frumuseții. Ca de altfel în toate popoarele lumii, și în acest poem nu este vorba numai de simple figuri de retorică ci de simboluri care relevă adâncurile unice, esențiale ale iubirii.

Ceea ce l-a determinat pe traducător să afacă această traducere a „Cântării Cântărilor” o mărturisește în închiere unde spune că această traducere a făcut-o din dorința de a păstra cât mai adânc posibil în aceste neistovite frumuseți atât de aproape de sufletul fiecărui om care se străduie cât îi stă în puteri să devină cât mai bun și mai frumos, prilej de bucurie pentru ceilalți.

Deci putem concluziona, atât din scrierile teologilor Vasile Radu și Gala Galaction, cât și din traducerea poetului Ioan Alexandru, spre a înțelege că, pentru toți oamenii de cultură români „Cântarea Cântărilor” nu e nicidecum o scriere profană ci este „un poem lioric” inspirat, de o unică frumusețe care înalță sufletul pe culmile frumuseții eterne”.³⁷

Dar traducerea și comentariu făcut de Petru Creția este în contradicție cu comentariu făcut de Ioan Alexandru și celelalte personalități bisericești și culturale.

Comentariul făcut de Petru Creția la „Cântarea Cântărilor” este înfățișat „ca un șir de cinci poeme de iubire încadrate între un prolog și o închiere”.³⁸ În acest comentariu autorul spune că nu este nici un cuvânt în poem care să nu fie de iubire dintre cele două ființe, mire și mireasă. Pentru Petru Creția „Cântarea Cântărilor” nu este un poem liric inspirat, pentru el această carte „este un șir de cântece nupțiale care stau în fruntea poeziei de dragoste a lumii.”³⁹ Dar și faptul că nu este aminti numele de Dumnezeu, spune doar că este de dragoste omenească.

Una din traducerile cele mai recente a „Cântării Cântărilor” a fost realizată de Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, versiune diortosită după Septuaginta. Această traducere este făcută în versuri având opt Capitole. Textul este redat ca și în ultimele ediții ale Bibliei, dar se poate observa în această traducere că traducătorul explică unii termeni într-un limbaj literar cât mai nou.

Din punct de vedere teologic lucrarea realizată de Înaltpreasfințitul Bartolomeu este considerabilă. Ea este unică în felul ei pentru ortodoxia contemporană. Autorul este foarte atent în a reda sensul teologic autentic al textului scripturistic. Acesta este de altfel meritul acestei traduceri. Ea reușește nu numai să surprindă adevăratul înțeles exprimat de autorul sfânt dar în același timp în opinia noastră reușește acest lucru mult mai bine decât traducerile făcute până acum în limba română, cel puțin după ediția Bibliei sinodale din anul 1914. Departe de noi gândul de a minimaliza importanța și

³⁴ Studiul Vechiului Testament – Manual pentru Institutele Teologice, pg. 104

³⁵ Cartea „Cântarea Cântărilor”, Fundația pentru Literatură și Artă Regele Carol, București, 1934, pg. 5

³⁶ Ibidem, pg.6

³⁷ „Cântarea Cântărilor”, traducere din limba ebraică, note și comentarii, un Studiu Introductiv de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, București, 1977

³⁸ Petru Creția, Comentariu la „Cântarea Cântărilor”, Ed. Humanitas, București, 1995, pg. 183

³⁹ Ibidem,

valoarea traducerilor scripturii în limba română efectuate până acum deoarece ele au o valoare inestimabilă atât din punct de vedere al fondului cât și al formei. Însă așa cum afirmă Cristian Bădiliță – un literat și teolog contemporan aceste traduceri au unele lipsuri în ceea ce privește fidelitatea față de textul biblic din punct de vedere al sensului teologic.

Din punct de vedere literar, traducerea Bibliei, realizată de I.P.S.Sa este de o înaltă ținută atât în ce privește limbajul cât și forma. În ce privește limbajul acesta este deplin actualizat, el corespunde foarte bine exigențelor omului contemporan. Accesibilitatea acestei traduceri este nota sa esențială în care rezidă de altfel originalitatea sa.

În concluzie putem preciza că această capodoperă a fost tradusă și în limba română de multe personalități, unii dintre ei mărturisind că s-au apropiat de ea cu multă admirație dar și emoții, fiindcă înțelegerea ei presupune „o profundă cunoaștere a spiritualității”,⁴⁰ din care a izvorât și care este cea a orientului în cadrul căreia sentimentul religios și-a găsit expresia lui în cea mai adevărată cântare și poezie. Dar numai unele sufletele de elită sunt în măsură să se înalțe cu cugetul până la adevărata înțelegere a imensei frumuseți ce se află în cuprinsul acestei cărți. Cei care au considerat-o doar o scriere profană, rămânând doar la suprafața de înțelegere a lucrurilor, nici nu vor reuși să descopere taina iubirii, adică marea iubire dintre Dumnezeu și om, dintre creație și Creatorul ei, cum și Paul Evdokimov ne relatează: „Pentru antropologia biblică iubirea dintre mire și mireasă își are originea în iubirea divină și se deschide către Dumnezeu”.⁴¹

Stelian Gomboș

⁴⁰ Pr. Rof. Dumitru Abrudan, Op. Cit., pg. 126

⁴¹ Paul Evdokimov, Taina Iubirii, editată de către Asociația Filantropică Medicală Creștină Christiana, București, 1999, pg. 122